

КОЗАЦЬКИЙ РІД ПИСЬМЕННИХ В ІСТОРІЇ КАТЕРИНОСЛАВЩИНИ

В статті представлена генеалогія козацького роду Письменних
Ключові слова: рід, Письменний, генеалогія, козацтво, дворянство

Прізвище Письменний було одним з найбільш поширених серед гетьманського і запорозького козацтва. В Архіві Коша останньої Січі зустрічаються десятки козаків з таким прізвищем. Тому пошук предків дворянського роду Письменних доволі ускладнений.

Родоначальником катеринославського дворянського роду Письменних є старшина Війська Запорозького Іван Степанович Письменний, якому у 1777 р. Воєнна колегія надала чин поручника [8, арк.8]. Вірогідно, що належав він до старшин гетьманського козацтва, хоча не можна виключати і запорозького походження родоначальника дворянського роду Письменних.

Прізвище писалося з наголосом на другий склад, але після нобілітації, наголос перемістився на перший склад. У 1791 р. І.С. Письменний був включений до числа дворян Катеринославської губернії по Павлоградському повіту, де в нього був наділ площею 6560 дес. землі [8, арк.8, 11].

Час надання земельного наділу не відомий. Ф. Макаревський в своїй роботі не згадує про поселення Писарівка¹, яке належало І.С. Письменному. Іван Степанович служив засідателем в Новомосковському повітовому суді. Його син Петро обрав кар'єру військового, учасник закордонного походу російської армії, брав участь у битві народів під Лейпцигом [8, арк.12].

Дворянський рід Письменних не належав до впливових і відомих родин Катеринославської губернії. Найбільш помітним з катеринославського роду Письменних, напевно, можна вважати Андрія Петровича Письменного (див. додаток), великого землевласника, який напередодні реформи 1861 р. володів селами Писарівка, Андріївка і Петрівка (Павлоградський повіт) загальною площею більше 5000 десятин землі і мав у власності більше сотні кріпаків [4, с.24].

А.П. Письменний – учасник підготовки Селянської реформи на Катеринославщині, земський діяч, почесний мировий суддя, багато років поспіль (1862-1888) він очолював дворянство Павлоградського повіту [5]. У Андрія Петровича синів не було, лише дві доньки, тому рід Письменних на ньому згас.

У додатках представлений родовід катеринославського дворянського роду Письменних з чотирьох поколінь, складений автором даної статті на підставі архівних та опублікованих джерел.

---

¹ Нині село Писарівка входить до складу Синельниковського району Дніпропетровської області.

Поколінний розпис дворянського роду Письменних

I

1. Іван Степанович (1740 – до 1798 р.)

- 25.12.1777 р. Воєнна колегія надала колишньому старшині Запорозького війська патент на чин поручника, 17.07.1779 р. наданий чин капітана [8, арк.8].
- 8.04.1791 р. Катеринославське дворянське депутатське зібрання внесло до 2 частини Родовідної книги дворян Катеринославської губернії [8, арк.8].
- У 1791 р. засідатель Новомосковського повітового суду, володів маєтком площею 6560 десятин, селян 51 чоловічої статі [8, арк.11].
- Дружина: Катерина Іванівна (у 1798 р. вдова)
- Діти: Єфросинія, Олександр, Ганна, Петро, Пантелеймон

II

2. Єфросинія Іванівна (1781 – ?) 1

- У 1798 р. мала 16 років [8, арк.22 зв.].

3. Олександр Іванович (1784 – ?) 1

- У 1798 р. мав 13 років [8, арк.22 зв.].

4. Ганна Іванівна (1785 – ?) 1

- У 1798 р. мала 12 років [8, арк.22 зв.].

5. Петро Іванович (1788 – ?) 1

- У 1798 р. мав 9 років [8, арк.22 зв.].
- 3.02.1802 р. вступив на службу юнкером до 12 Єгерського полку, 23.06.1806 р. – прапорщик, 16.11.1806 р. – підпоручик, 14.04.1810 р. – поручник, 17.01.1814 р. – штаб-капітан. Брав участь у битві під Лейпцигом 4-6.10.1813 р., 5.02.1817 р. вийшов у відставку в чині капітана [8, арк.12].
- 15.12.1820 р. нагороджений орденом Св. Анни 3 ступеню [8, арк.13].
- У 1822 р. вінчався з Олександрою Василівною Яковлевою в Успенському храмі м. Катеринослав [8, арк.17].
- Дружина: Олександра Василівна (донька колезького радника Василя Леонтійовича Яковлєва)
- Діти: Андрій

6. Пантелеймон Іванович (1791 – ?) 1

- У 1798 р. мав 6 років [8, арк.22 зв.].

III

7. Андрій Петрович (5.07.1823–14.12.1888) 5

- Народився 5.07.1823 р. [8, арк.24].
- У 1874 р. володів родовим маєтком площею 5354 десятин біля с. Писарівка Павлоградського повіту Катеринославської губернії. Придбав 431 десятину біля хутора Бузинувато-Софіївському [7, арк.20].

- У 1844 р. закінчив юридичний факультет Харківського університету кандидатом права і поступив 7.07.1844 р. на службу до канцелярії Катеринославського дворянського депутатського зібрання в чині колезького секретаря. З 1.01.1845 р. на посаді Попечителя хлібних запасних магазинів за вибором дворянства Павлоградського повіту [7, арк.20].
- 29.05.1845 р. звільнений з посади Попечителя хлібних запасних магазинів. 16.10.1845 р. призначений на посаду старшого помічника контролера Тимчасового рахункового відділення господарського Департаменту МВС [7, арк.21 зв.].
- З 27.03. по 25.06.1846 р. за розпорядження МВС керував Тимчасовою лікарнею на станції Підберезовій для нагляду за хворими селянами. Двічі отримав подяки [7, арк.22 зв.].
- Розпорядженням Міністра внутрішніх справ від 17.07.1846 р. відряджений до Таганрога для перевірки рахівництва Таганрозької думи [7, арк.23 зв.].
- Розпорядженням Міністра внутрішніх справ від 29.03.1848 р. призначений помічником до відрядженого до Курської, Харківської і Полтавської губерній чиновника особливих доручень титулярного радника Тимченко для огляду сільських запасних магазинів, ревізії міських дум і квартирних комісій і зібранні даних про врожай хлібу і трав. Доручення виконав успішно [7, арк.24 зв.-25 зв.].
- Переведений старшим помічником столоначальника господарського Департаменту. Наказом від 19.02.1849 р. наданий чин титулярного радника [7, арк.25 зв.].
- 14.12.1849 р. указом Урядуючого Сенату по департаменту герольдії затверджений у спадковому дворянстві по Катеринославській губернії [8, арк.2]
- Розпорядженням Міністра внутрішніх справ відряджений до Катеринославської губернії для огляду сільських запасних хлібних магазинів у поміщицьких мастках, а також зібранні даних про стан Херсонської і Таврійської губерній в сенсі способів народного продовольства. Доручення виконав з успіхом 11.11.1852 р. [7, арк.25 зв.-26 зв.].
- 24.11.1852 р. наданий чин колезького асесора. 10.02.1853 р. звільнений зі служби за особистим проханням [7, арк.26 зв.].
- 16.09.1854 р. наказом по цивільному відомству призначений попечителем Катеринославської губернської лікарні. 12.02.1854 р. переведений на посаду члена Катеринославського комітету губернського кіннозаводства. 8.03.1860 р. на прохання звільнений зі служби. 11.03.1860 р. наказом Урядуючого Сенату наданий чин надвірного радника [7, арк.27 зв.].

- За вибором дворян Павлоградського повіту з 28.07.1858 р. по 28.02.1859 р. виконував обов'язки члена Катеринославського дворянського комітету з облаштування селянського побуту і за корисне сприяння у справі скасування кріпацтва через МВС оголошено імператорське благовоління [7, арк.28 зв.].
- Маніфестом 28.08.1856 р. нагороджений темнобронзовою медаллю на Андріївській стрічці в пам'ять війни 1853-1856 рр. За службу в Катеринославському дворянському комітеті відзначений срібною медаллю на Олександрівській стрічці. Обраний дворянством Павлоградського повіту маршалком дворян і затверджений губернатором на цій посаді 28.09.1862 р. [7, арк.29 зв.].
- На 1860 р. володів селами Писарівка, Андріївка, Петровка Павлоградського повіту площею 5200 дес., мав 133 кріпаки, [4, с.24].
- Вдруге обраний маршалком дворян Павлоградського повіту і затверджений губернатором 24.09.1865 р. 17.04.1863 р. за впровадження Положення 1861 р. відзначений срібним знаком, встановленим для носіння на грудях. З 26.05.1865 р. по 6.04.1866 р. голова Тимчасової повітової комісії з введення в дію положень «Про земські установи» [7, арк.30 зв.].
- 22.07.1866 р. згідно з положенням Кабінету Міністрів нагороджений орденом Св. Станіслава 2 ступеню з імператорською короною [7, арк.30 зв.-31 зв.].
- Павлоградським 1-м черговим повітовим земським зібранням обраний головою повітової управи і затверджений начальником губернії 14.03.1866 р. З 22.07. по 27.08.1866 р. виконував обов'язки Катеринославського губернського маршалка дворянства. [7, арк.31 зв.].
- Втретє обраний маршалком дворян Павлоградського повіту і затверджений на посаді 24.09.1868 р. [7, арк.31 зв.-32 зв.].
- На 4 черговому повітовому земському зібранні обраний головою управи і затверджений губернатором 16.10.1869 р. На надзвичайному повітовому земському зібранні обраний почесним мировим суддею Павлоградського судового округу і затверджений на цій посаді Урядуючим Сенатом 27.03.1869 р. 15.04.1869 р. обраний головою з'їзду мирових суддів Павлоградського мирового округу [7, арк.32 зв.-33 зв.].
- 1.01.1871 р. наданий чин статського радника. На VI-му черговому земському зібранні 12.09.1871 р. обраний в почесні мирові судді на друге триріччя [7, арк.33 зв.].
- Обраний маршалком дворян Павлоградського повіту на 4-те триріччя і затверджений губернатором 23.09.1871 р. На VII черговому повітовому земському зібранні обраний головою земської управи на

треє триріччя і затверджений губернатором 23.10.1872 р. [7, арк.34 зв.].

- 22.09.1872 р. в нагороду за старанну і бездоганну службу за вибором дворянства нагороджений орденом Св. Володимира 4 ступеню [7, арк.34 зв.-35 зв.].
- Головував у 12-ти Павлоградських рекрутських присутствіях з 1863 р. по 1874 р. 22.07.1874 р. за відмінну і старанну службу нагороджений орденом Св. Анни 2 ступеню. На ІХ-му черговому повітовому зібранні 7.09.1874 р. одноголосно обраний почесним мировим суддею на 3-тє триріччя [7, арк.35 зв.].
- Обраний маршалком дворян Павлоградського повіту на 5-тє триріччя і затверджений губернатором 23.09.1874 р. 22.09.1874 р. обраний кандидатом на посаду губернського маршалка дворян Катеринославської губернії [7, арк.35 об.-36 зв.].
- У походах і битвах не брав участі, у штрафних не був [7, арк.21].
- З 8.05.1875 р. почесний попечитель Павлоградської чоловічої прогімназії. 12.05.1878 р. імператор надав звання почесного громадянина Павлограда. 13.03.1879 р. за працю по Червоному Хресту отримав імператорське благовоління. 30.08.1881 р. нагороджений орденом Св. Станіслава 1 ступеню [7, арк.4 зв.].
- 19.02.1887 р. оплатив художні роботи по виконанню власного гербу в розмірі 62 рублі 50 копійок [7, арк.2].
- Мав закладений маєток біля х. Бузинувато-Софіївському у 1873-1886 рр. [3].
- Дружина: Олександра Іванівна Мороховець (Мала закладений маєток біля х. Бузинувато-Софіївському у 1873-1896 рр. [2])
- Діти: Марія, Наталя

IV

8. Марія Андріївна (9.07.1856 – ?) 7

- Народилась 9.07.1856 р. [7, арк.21].
- Видавала газету «Харьковский листок» на початку ХХ ст. [1].
- Чоловік: Євген Петрович Любарський-Письменний (1843-?), дійсний статський радник. Член правління Харківського земельного і торгового банків з 1873 р., почесний мировий суддя [6, с.80, 84].

9. Наталя Андріївна (3.08.1859 – ?) 7

- Народилась 3.08.1859 р. [7, арк.21].
- Чоловік: Володимир Семенович Коростовцев (20.01.1844 – ?)
- Діти: Ігор, Нона, Сабіна

Бібліографічні посилання:

1. Гавлин М. Восхождение на Олимп // Независимая газета. – 1998. – 22 сентября. – №175. – С.16.
2. Державний архів Одеської області. – Ф.249. Земський банк Херсонської губернії. Оп.1. – Д.598. О залогі имения землевладелицы Павлоградского уезда, жены статского

советника Александры Ивановны Письменной при д. Петро-Екатериновке (Отрадная тоже).

3. Державний архів Одеської області. – Ф.249. Земський банк Херсонської губернії. Оп.1. – Д.617. О залоге имения землевладельца Павлоградского уезда, статского советника Андрея Петровича Письменного при х. Бузиновато-Софиевском
4. Извлечение из описаний помещичьих имений в 100 душ и свыше. Екатеринославская губерния // Приложения к трудам редакционных комиссий для составления положений о крестьянах, выходящих из крепостной зависимости. – СПб.: В типографии В.Безобразова, 1860. – Т.VI. – С. 1-35.
5. Кочергин І.О. Образ маршалка повітового дворянства доби реформ Олександра II (на прикладі життя і діяльності А.П. Письменного) / І.О. Кочергин // Історія і культура Придніпров'я: Невідомі та маловідомі сторінки: Наук. щорічник. – Д.: Національний гірничий університет, 2011. – Вип. 8. – С. 46-65.
6. Прощение д.с.с. Е.П. Любарского-Письменного в Правительствующий Сенат по уголовному кассационному департаменту // Снегирев Л.Ф. О злоупотреблениях в Харьковском земельном и торговом банках. – М.: Печатня А.И.Снегиревой, 1903. – С.79-117.
7. Российский государственный исторический архив (далі РГИА). – Ф.1284 Департамент общих дел МВД. – Оп.91. – Д.84. – 1874 А. Дело о дворянских выборах по Екатеринославской губернии. Отделение III, Стол I. 49 л.
8. РГИА. – Ф.1343 Третий департамент Сената. – Оп.27. – Д.3188. Дело о дворянстве Письменного. 1887 г.

И.А. Кочергин

Казацкий род Письменных в истории Екатеринославщины

В статье представлена генеалогия казацкого рода Письменных

Ключевые слова: *род, Письменный, генеалогия, казачество, дворянство*

I.O. Kochergin

The Cossack's family Pismenniy in history of Katerinoslav region

There is genealogy of Cossack's family Pismenniy is presented in this article

Keywords: *family, Pismenniy, genealogy, The Cossack, nobility*